

Välfärdens landskap och den täta staden

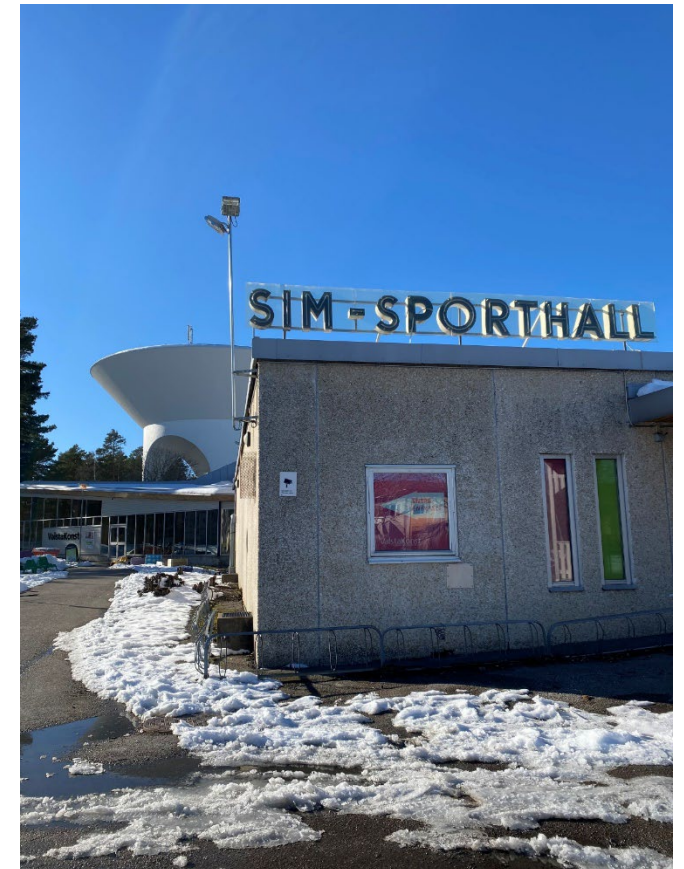
Amalia Engström

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

SLU Uppsala

VÄLFÄRDENS LANDSKAP?

Landskap för hälsa, friluftsliv, idrott, rörelse som planeras och anläggs under 1960- och 1970-talet. Tätt sammanvävda med den fysiska planeringen under samma tid.

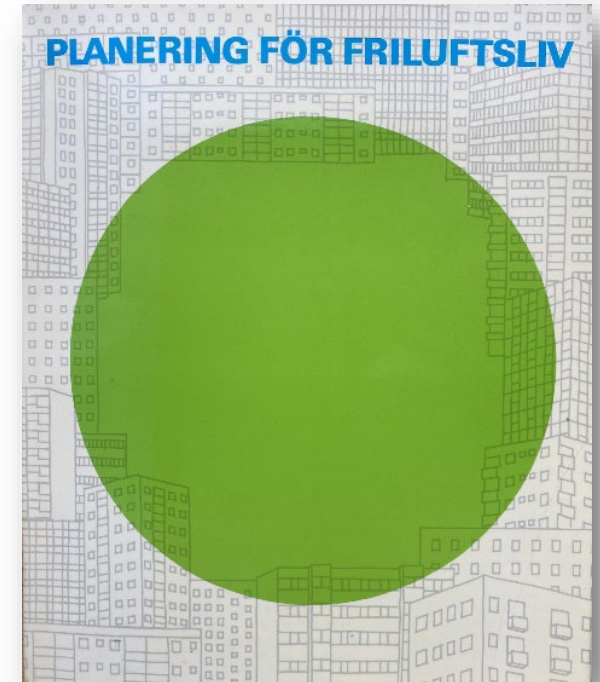
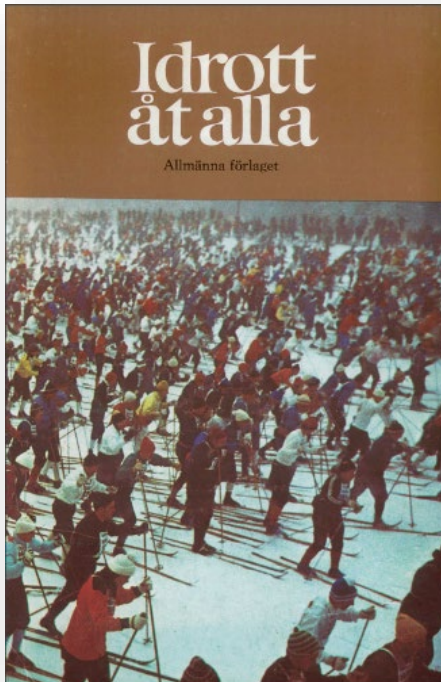

De "gyllene åren" för rekreationsplanering gav upphov till snabb kunskapsutveckling på statlig nivå →

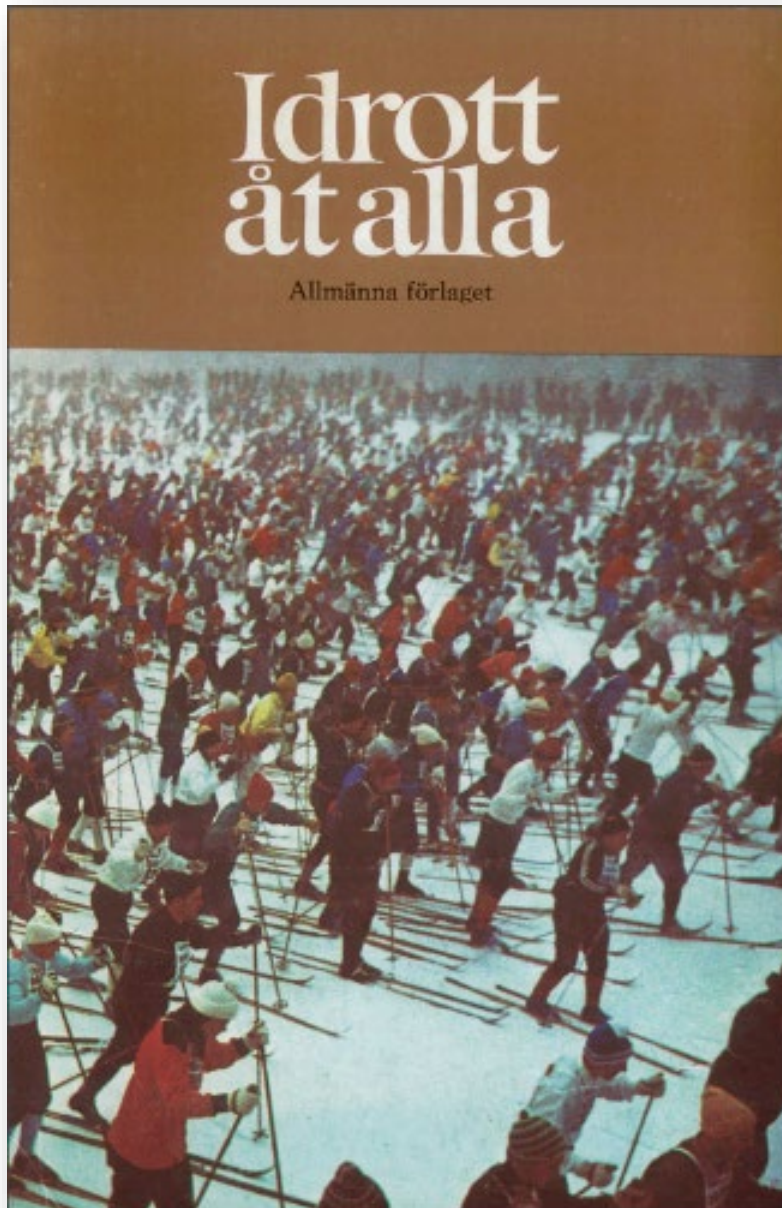

De "gyllene åren" för rekreativ planering gav upphov till snabb kunskapsutveckling på statlig nivå... och på kommunal nivå

Tre nedslag i den statliga kunskapsproduktionen...

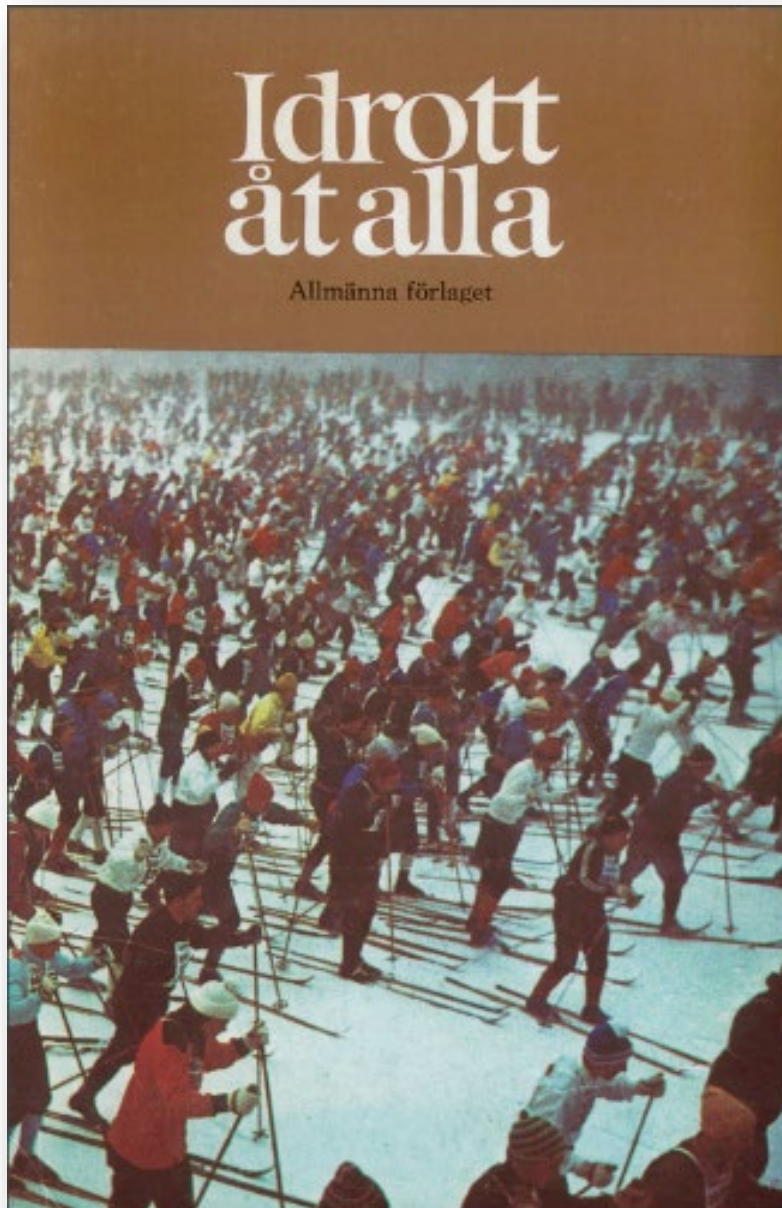
... och ett kort nedslag i Upplands Väsby kommun

Idrottsutredningen. (1969). Idrott åt alla: betänkande SOU 1969:29

Tillsätts 1965 med syftet att utreda statens ekonomiska stöd till idrotten.

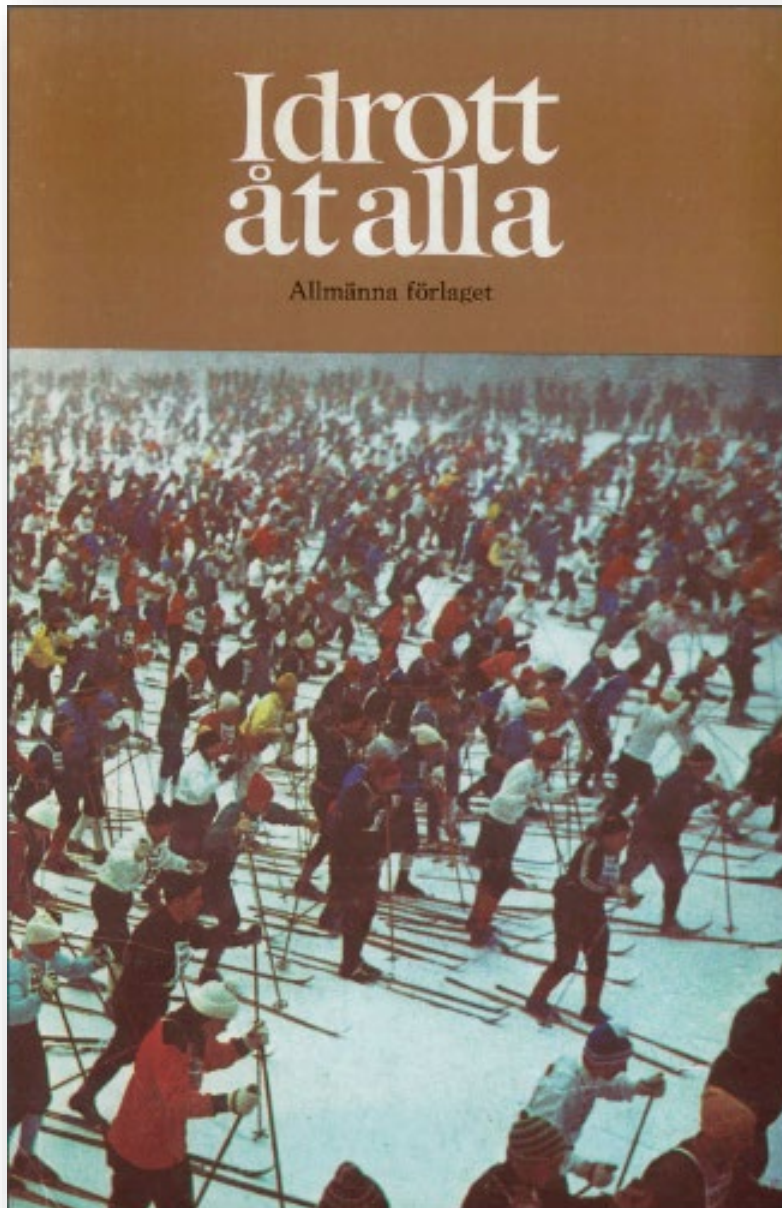
Lyfter upp idrottens samhällsnytta, och växande uppgift i det moderna samhället.

Idrottsutredningen. (1969). Idrott åt alla: betänkande SOU 1969:29

Idrott åt alla är central i att föra fram en *diskurs*, en förståelse, av idrott som får ett brett genomslag.

”att längre söka skilja ut vad som kan vara ’idrott’ och vad som kan vara ’friluftsliv’ ter sig sakligt sett tämligen ogörligt [...] ointressant och rentav felaktigt”

Idrott är, enligt utredningen,
*”alla de tävlingsmässiga och
andra fysiska aktiviteter som
människorna utför för att uppnå
ett visst resultat eller få motion
och fysiskt aktiv rekreation”*

Adresserar ett behov av en sammanhållen strategi för hushållning av mark och vatten.

Centrala utmaningar

- Näringslivets strukturomvandling med ändrad fördelning av invånare som följd (urbanisering)
- Ökad fritid vilket medför ökat behov av fritidsbebyggelse och områden för friluftsliv

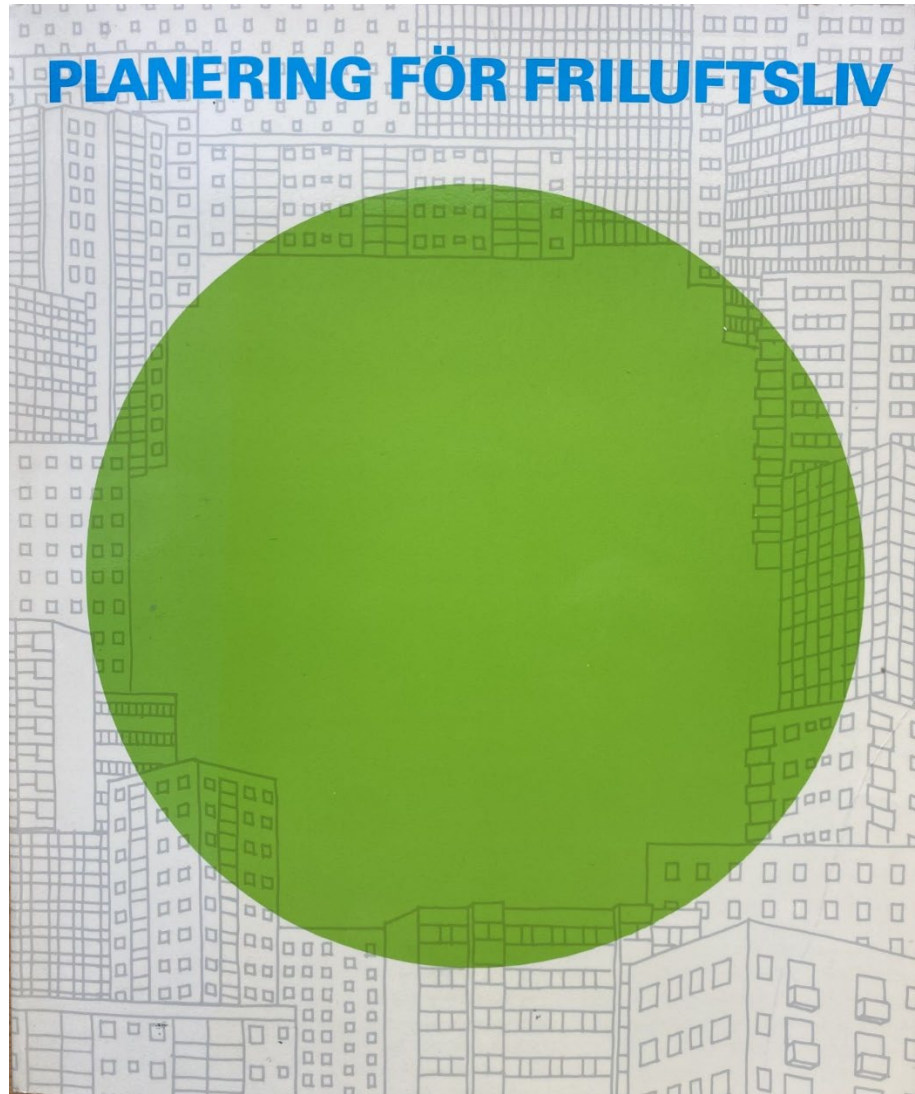

Utredningen skriver att:

”vid sidan av tätortstillväxten framstår friluftsliv och fritidsbebyggelse samt vissa slag av industri som de tre huvudkonkurrenterna i konflikter om landets naturresurser.”

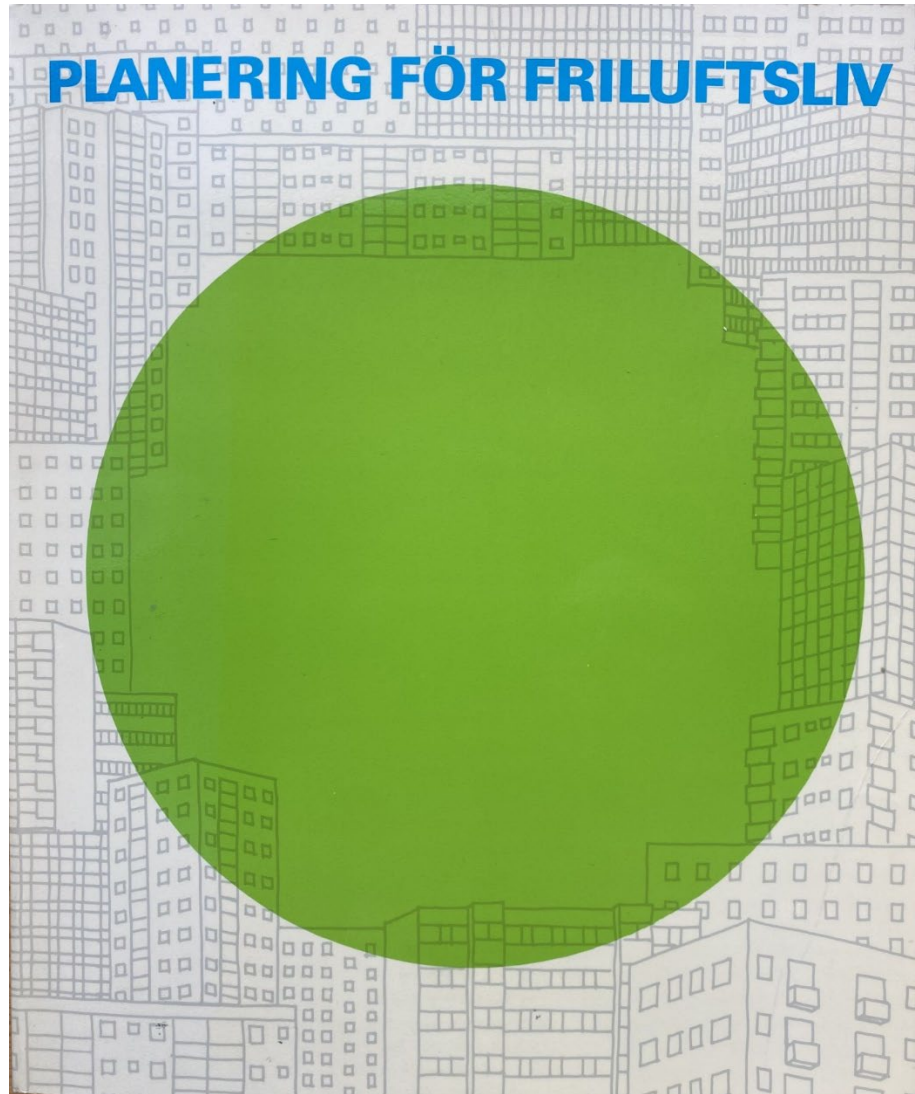
Hushållning med mark och vatten: inventeringar, planöverväganden om vissa naturresurser, former för fortlöpande fysisk riksplanering, lagstiftning : rapport 1971. (1971). Stockholm: Esselte

Statens naturvårdsverk, Statens institut för byggnadsforskning (1971) Planering för friluftsliv.

Det ökande behovet av fritid och friluftsliv skapar ett behov av planeringsunderlag för kommunal planering.

Begreppsbyte – från idrott till friluftsliv men fortfarande fokus på en bredd av aktiviteter.

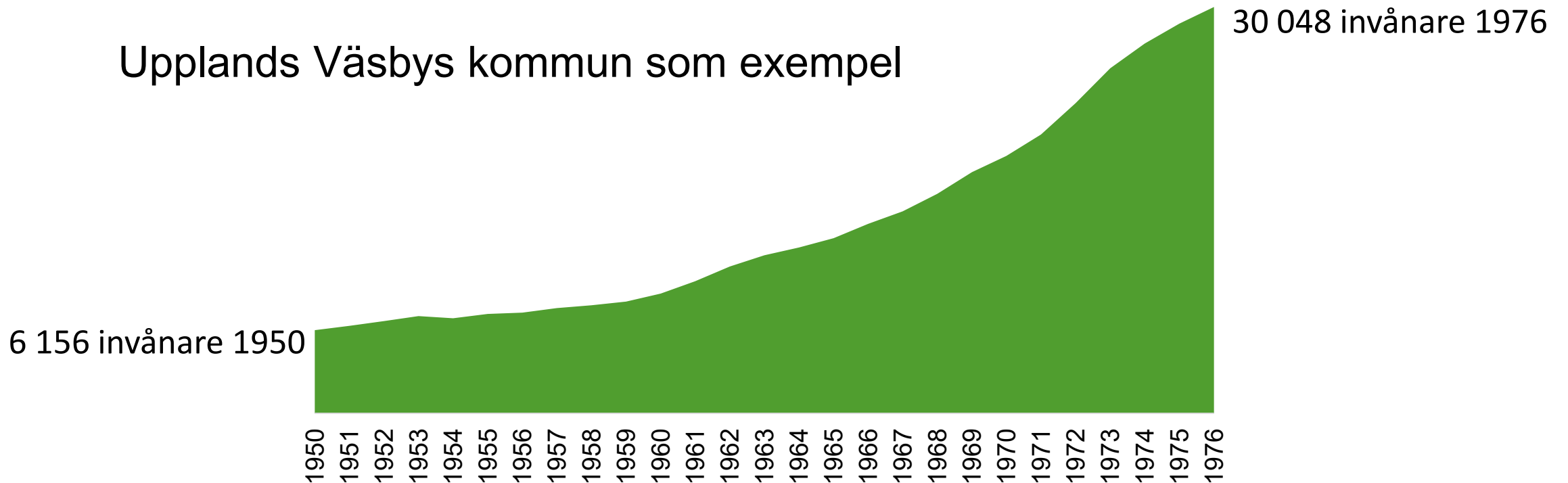
Statens naturvårdsverk, Statens institut för byggnadsforskning (1971) Planering för friluftsliv.

Bland annat behandlas

- friluftsansktiviteter, preferenser och trender i Sverige och internationella jämförelser
- Förslag till aktivitetsnormer för *en mängd olika aktiviteter*, från skidåkning och promenader, till bollsporter och mopedåkning
- Förslag till skötselplaner, organisering av fritidsförvaltningar, och kostnadsberäkningar

Samtidigt som den nationella debatten, policyutvecklingen och kunskapsproduktionen utvecklas sker mycket arbete i landets kommuner. Både från 'planeringssidan' och från 'fritidssidan'.

Upplands Väsby kommun som exempel

1966 inrättas kommunens fritidsförvaltning och 1976 presenteras kommunens första fritidsplan.

Fritid = friluftsliv, idrott, föreningsliv, lek, ungdomsverksamhet...

Ambitionerna var höga och iden om rättvisa var central:

”En ökad och i görligaste mån jämlik fritid kan sägas framstå som ett mål i sig att sträva efter”

Det kommunala fritidsutbudet i Upplands Väsby kommun 1976:

6 badanläggningar

3 idrottsplatser med fullstora fotbollsplaner,
friidrottsanläggningar och en ishall

20 mindre fotbollsplaner

5 tennisbanor

3 skidbackar

3 skjutbanor

1 bågskyttebana

1 stall

flera rekreationsområden med motionsspår

1 ambulerande parklek

5 fritidsgårdar

14 gymnasalar

Hur kan välfärdens landskap fortsätta vara en resurs för planering för friluftsliv och fritid?

Kan dåtidens 'kunskap om friluftsliv' initiera debatt om *dagens* kunskap om friluftsliv?

Tex rörelsen mellan fritid, friluftsliv, idrott, motion..?

Amalia Engström
Institutionen för stad och land
Sveriges lantbruksuniversitet Uppsala

amalia.engstrom@slu.se

SCIENCE AND
EDUCATION
**SUSTAINABLE
LIFE**